

LLIBRES | PONT DE LLIBRE

La truculència inescrutable del món

L'editorial Barcino trasllada al català d'avui tres novel·letes de l'edat mitjana plenes d'intriga i desenllaços sorprenents

— Bernat Puigtobella
Editor de Núvol.

@puigtobella

23/07/2021 [Faves Tendres #77](#)

"L'art de narrar consisteix a mantenir lliure d'explicacions una història en reproduir-la", afirmava Walter Benjamin a "El narrador", l'assaig que va dedicar a Leskov i que li va servir per reivindicar una manera d'explicar històries que hem perdut amb la modernitat. En aquest lúcid assaig, que trobareu molt ben traduït al català per Pilar Estelrich a Assaigs de literatura contemporània (Columna, 2001), Benjamin distingeix entre la informació verificable, que és la base de la novel·la psicològica moderna, i la narració en el sentit més primigeni, aquell relat que no s'esgota en la novetat de la notícia. "Res no encomana històries a la memòria de manera més persistent que aquella concisió púdica que les sostreu de l'anàlisi psicològica."

Aquests pensaments de Benjamin venen a tomb per analitzar la misteriosa pulsio que recorre els tres contes catalans de l'edat mitjana que Editorial Barcino acaba de recuperar i adaptar al català modern dins la col·lecció Tast de Clàssics. Són obres escrites entre els segles XIV i XV que ja formaven part del pòsit de l'editorial, i que Ramon Aramon i Serra ja havia recollit al volum Novel·letes exemplars, publicat l'any 1934 i reeditat el 1988 dins Els nostres clàssics, la col·lecció insígnia del segell de la Fundació Carulla. Ara Gemma Pellissa Prades, medievalista formada a Harvard i al Warburg Institute de Londres i escriptora ella mateixa, recull el llegat d'Aramon i el fa atractiu al lector d'avui amb una edició que aporta context i proximitat a un material que per a molts resultarà sorprenent.

Els contes que trobareu dins La filla del rei d'Hongria i altres contes truculents de l'edat mitjana es caracteritzen per la volatilitat moral d'uns personatges que són capaços de conductes extremes, impròpies, improbables. Diria fins i tot que als ulls del lector contemporani els seus actes poden semblar moralment inversemblants, si és que té cap sentit posar condicions morals a la versemblança. Hi trobareu històries de mortificació a la cort d'Hongria i de Provença, les desventures de dos joves cavallers idèntics a la França del rei Pipí, pare de Carlemany, i les tribulacions i admiració que provoca al seu entorn el fill d'un senescal d'Egipte, un jove ermità que es retira del món. Són, doncs, històries europees, que van tenir una circulació internacional, que ens han arribat en versió catalana en prosa però que, com explica Gemma Pellissa en un pròleg il·luminador, també es van elaborar en forma de cançons de gesta, d'epístoles hagiogràfiques inspirades en vides de sants o, fins i tot, de representacions teatrals.

Al relat que dona títol al volum trobem un rei trist que s'ha quedat vidu sense hereu. Per tal de perpetuar el seu llinatge es planteja de casar-se amb la seva pròpia filla. El narrador justifica aquesta aberració moral a partir d'un caprici, que no té cap explicació de base psicològica: atès que el rei es nega a casar-se si no és amb una dona més bonica que la seva difunta esposa, els seus vassalls acaben proposant-li que s'aparelli amb la seva pròpia filla, una noieta d'una bellesa incomparable. Ella, abans que el seu pare pugui consumir l'incest, es castiga amb una automutilació irreversible. I no diré més per no espantillar l'enjòlit als lectors. Els personatges que travessen aquests contes es veuen abocats a sacrificis radicals, però proporcionals al destret en què es troben, i que només podem entendre moralment com a actes de fe que esperen adquirir sentit dins un marc de providència que depassa el nostre horitzó humà.

"Els cronistes de l'Edat Mitjana van ser els precursors dels historiadors moderns", deia Benjamin a "El narrador". "Pel fet de situar en la base de la seva narració de la història el pla de salvació diví, que és inescrutable, ja d'entrada s'han tret de sobre la càrrega de l'explicació demostrable." No hi ha en aquests contes anònims de la nostra edat mitjana, que van ser best-sellers a la seva època, una voluntat d'explicar psicològicament uns personatges, ni tampoc l'exigència de fer versemblants una sèrie d'actes atroços, truculents, que els personatges executen sense encomanar-se a Déu ni al diable. Són actes humans però tan inescrutables com els designis divins, actes aparentment irreversibles que no ens podem explicar psicològicament, però que acaben propiciant càstigs i recompenses dins un marc de redempció divina. En lloc de buscar l'explicació demostrable, com diria Benjamin, el narrador no se centra "en un encadenament exacte d'esdeveniments concrets, sinó en la manera com aquests encaixen en la gran i inescrutable trajectòria del món".